

Risico's en kansen natuur bij ontwikkeling Verdi, Zuidas Amsterdam

Toetsing in het kader van de Wet
natuurbescherming

G.F.J. Smit

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Risico's en kansen natuur bij ontwikkeling Verdi, Zuidas Amsterdam

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

drs. G.F.J. Smit

Status: eindrapport

Rapportnummer: 18-0161
Projectnummer: 18-0395
Datum uitgave: 24 mei 2018
Foto's omslag: G.F.J. Smit, Bureau Waardenburg bv
Projectleider: drs. G.F.J. Smit
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Amsterdam, Zuidas
Postbus 2602, 1000 CP Amsterdam
Referentie opdrachtgever: e-mail dd. 25-04-2018
Akkoord voor uitgave: ir. E.J.F. de Boer
Paraaf:

Graag citeren als: Smit, G.F.J.. 2018. Risico's en kansen natuur bij ontwikkeling Verdi, Zuidas Amsterdam. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-0161. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: Wet natuurbescherming, standsnatuur, Zuidas, Amsterdam

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Amsterdam Zuidas

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Amsterdam is initiatiefnemer voor de ontwikkeling van Zuidas. Bij deze ontwikkeling moet rekening worden gehouden beschermde soorten planten en dieren. Tevens is de ambitie van Zuidas flink te investeren in groen.

Gemeente Amsterdam heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt een verkennende studie uit te voeren naar de kansen en risico's van de voorgenomen ontwikkeling voor beschermde soorten.

Deze studie is gebaseerd op beschikbare gegevens en een oriënterend veldbezoek. Voor de voorgenomen ontwikkeling is gebruik gemaakt van het *Plan voor een groene Zuidas* en de *Principenota Verdi* (beide van gemeente Amsterdam, 2017).

Vanuit Gemeente Amsterdam werd de opdracht begeleid door de mevrouw M. Van der Heide en de heer J. Smith. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Medewerkers van Bureau Waardenburg zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting	4
1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en doel.....	5
1.2 Verantwoording.....	5
2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden.....	7
2.1 Wet natuurbescherming.....	7
2.2 Beschermingsregimes soorten.....	7
2.3 Natura 2000-gebieden	8
2.4 Houtopstanden	8
2.5 Natuurnetwerk Nederland, Hoofdgroenstructuur	8
3 De ontwikkeling van Verdi.....	10
3.1 Visie op de ontwikkeling van Zuidas	10
3.2 Beschrijving plangebied	11
4. Betekenis van Verdi voor beschermde soorten planten en dieren	13
4.1 Natuurwaarden van Verdi	13
4.2 Betekenis voor beschermde soorten	16
5 Kansen en risico's voor natuur	20
5.1 Risico's voor beschermde soorten	20
5.2 Kansen voor natuur	21
5.3 Maatregelen kansen voor natuur.....	23
5.4 Aanbevelingen onderzoek	27
6 Literatuur	30

Samenvatting

Gemeente Amsterdam is initiatiefnemer voor de ontwikkeling van Zuidas. De komende jaren zal het aantal woningen, kantoren en voorzieningen sterk groeien. De herontwikkeling van Verdi maakt deel uit van Zuidas. Bij deze ontwikkeling van Verdi moet rekening worden gehouden beschermde soorten planten en dieren.

Op basis van beschikbare gegevens (NDFF) en het aanwezig groen zal bij de ontwikkeling van Verdi rekening moeten worden gehouden met vogels, waaronder vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is, met vleermuizen en met (kleine) marterachtigen. Kwetsbare locaties voor deze soorten vormen de dichte bosopstanden aan de westkant van Verdi zoals het (niet toegankelijke) Elsenbosje, het groen langs het Jollenpad en Punterpad en het groen aan de noordkant van de A10.

De water- en bosrijke delen aan de westkant van Verdi vormen geschikte jachtlocaties voor vleermuizen. Het is niet uitgesloten dat er ook dieren verblijfplaatsen hebben in bebouwing binnen Verdi zoals Tripolis en het Burgerweeshuis.

De ambitie van Zuidas is flink te investeren in groen om de kwaliteit van de woon- en werkomgeving te verbeteren. Kansen hiervoor liggen in het versterken van de groenstructuur, het ontwikkelen meer natuurlijke oevers en verbeteren van de algehele waterkwaliteit onder andere gericht op de ontwikkeling van waterplanten.

De dubbele bomenrijen - zoals langs het fietspad bij de Jachthavenweg en het Damloperspad - zijn geschikt als jacht- en vliegroute voor vleermuizen. Het groen langs het zuidelijk deel van de oude tramlijn is geschikt als leefgebied voor kleine zoogdieren en geschikt als onderdeel van het leefgebied van soorten als ringslang en marterachtigen. De betekenis van de natuur kan hier versterkt worden als deze elementen deel uitmaken van een doorgaande groenstructuur met bomen, struiken en een kruidenrijke begroeiing.

De betekenis van de water- en bosrijke westkant van Verdi kan voor natuur versterkt worden door aanleg van natuurlijke oevers en het verdiepen en vrij zetten voor meer bezonning van de kleinere watergangen. Hierdoor kunnen waterplanten tot ontwikkeling komen wat gunstig is voor amfibieën, libellen en andere aquatische fauna.

De oostkant van Verdi heeft door de hoge bebouwingsdichtheid weinig groen. Kansen voor natuur en verbetering van het leefklimaat liggen hier bij het inpassen van typisch stedelijke groene elementen zoals groene muren en groene daken in combinatie met open waterpartijen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Amsterdam is initiatiefnemer voor de ontwikkeling van Zuidas. De komende 15 jaar komen er vele duizenden nieuwe woningen en bewoners bij en ook het aantal kantoren en voorzieningen blijft groeien. Bij deze ontwikkeling moet rekening worden gehouden beschermde soorten planten en dieren.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling. Als de schade betrekking heeft op een Natura 2000-gebied moet een vergunning worden aangevraagd.¹

Tevens is de ambitie van Zuidas flink te investeren in groen, waarbij kwaliteit van cruciaal belang is (Gemeente Amsterdam, 2017).

Verdi is het westelijk deel van Zuidas waar het groen en water van het Amsterdamse Bos en het Nieuwe Meer grenst aan de bebouwing van de stad. Het is een plek voor sport, recreatie, wonen, werken en natuur. Zuidas wil hier sport en recreatie in het groen en op het water versterken en landschappelijk inpassen. De inzet voor Verdi is verbinden, verdichten en vergroenen, de transformatie van locaties met kantoren in woningbouw maakt deel uit van de plannen (Gemeente Amsterdam, 2017).

De voorliggende studie is een verkenning van de voorgenomen ontwikkeling van Verdi op basis van bronnen- en veldonderzoek van de risico's voor beschermde soorten en de kansen voor natuur.

1.2 Verantwoording

Deze toetsing aan de Wet natuurbescherming is een verkennende effectbepaling en -beoordeling op basis van terreinkenmerken en een inschatting van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ontwikkeling. De toetsing is opgesteld op basis een verkennend veldonderzoek en de huidige ter beschikking staande kennis (NDFF) en inschattingen van deskundigen.

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming Hoofdstuk 2.

Veldbezoek

Het plangebied Verdi is op 4 mei 2017 bezocht. Tijdens het veldbezoek is op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

Foto 1.1 Verdi is rijk aan jachthavens die aan de westzijde van het gebied liggen.

Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd². De NDFF geeft een eerste indruk van beschermde soorten in de regio die binnen het plangebied voor kunnen komen. Als zoekgebied is gekozen voor een gebied met een straal van circa 1 kilometer rondom het plangebied, waarbij gericht gezocht is naar alle beschermde en rode lijst soorten die de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen, met uitzondering van vogels.

Daarnaast is, voor zover nodig, gebruik gemaakt van achtergronddocumentatie (zie literatuurlijst).

² Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd dd. 17-05-2017

2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden

2.1 Wet natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) van kracht geworden. De Wnb heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. De wet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, van soorten planten en dieren en van houtopstanden.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wnb. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten planten en dieren zijn in de Wnb opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3), de voorgenomen ontwikkeling van Verdi heeft geen effecten op de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet. Hieronder is dit kort toegelicht.

2.2 Beschermingsregimes soorten

Bij de voorgenomen ontwikkeling van Verdi moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Als de voorgenomen ontwikkeling leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wnb onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2)³ en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).

Voor een aantal soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' heeft de provincie een vrijstelling verleend voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

³ Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

Als de voorgenomen ontwikkeling leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, is nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd (zie bijlage 1).

2.3 Natura 2000-gebieden

Verdi ligt op 9 km afstand van het Natura 2000-gebied Markeermeer & IJmeer, op 9,5 km afstand van het Natura 2000-gebied Botshol en op 10 km afstand van het Natura 2000-gebied Ilpenveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske. Van directe effecten van de voorgenomen ontwikkeling van Verdi op de verafgelegen Natura 2000-gebieden zal geen sprake zijn. Verdi is omgeven door grootstedelijk gebied van Amsterdam en Amstelveen en bijbehorende infrastructuur waaronder de A10, een van de drukke rijkswegen van ons land. Indirecte effecten waaronder stikstofdepositie zullen gelet op de afstand tot de gebieden beperkt zijn, voor zover daar al sprake van is, en staan niet in verhouding tot de emissie van omliggende infrastructuur. Een nadere beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden (Hoofdstuk 2 van de Wnb) maakt geen deel uit van deze studie.

2.4 Houtopstanden

De Wet natuurbescherming beschermt houtopstanden met een oppervlakte van minimaal 10 are (1000 m²) en rijbeplantingen die bestaan uit meer dan 20 bomen (art. 1.1). Mogelijk te kappen bomen staan binnen de bebouwde kom, de regels uit de Wnb ten aanzien van houtopstanden zijn hier niet van toepassing.

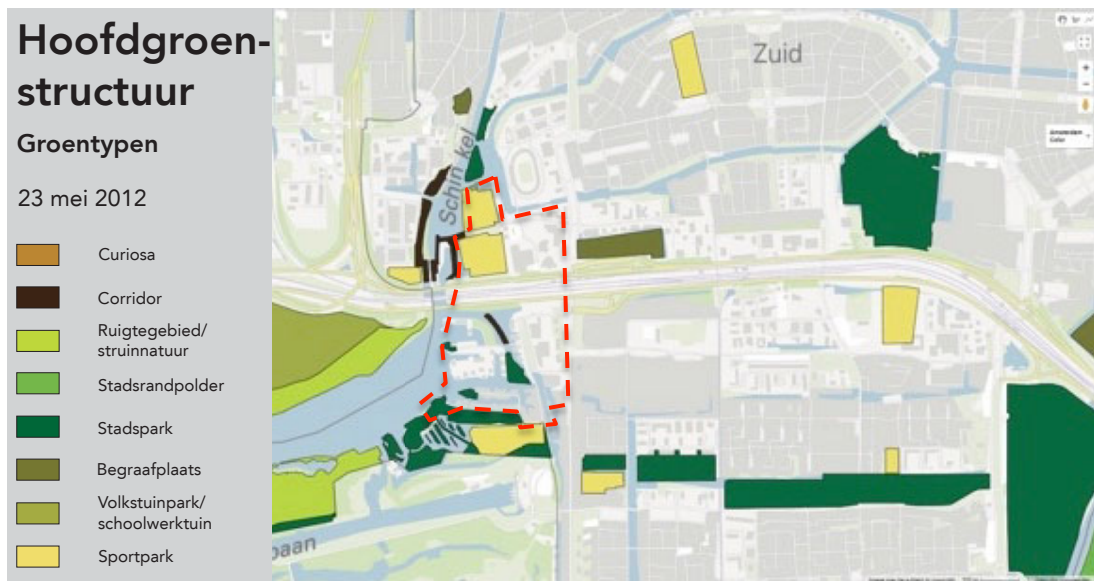
2.5 Natuurnetwerk Nederland, Hoofdgroenstructuur

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland, maar grenst aan het Nieuwe Meer en Amsterdamse Bos die deel uitmaken van het NNN. Directe effecten op het NNN zijn uit te sluiten. Het toetsingskader van het NNN is geen onderdeel van deze rapportage.

Delen van Verdi maken deel uit van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam (HGS, figuur 2.1). In de Hoofdgroenstructuur zijn die gebieden opgenomen waar de functies groen en groene recreatie voorop staan. Het is aan de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur (TAC) om een goede afweging te maken en B&W bij de besluitvorming te adviseren.⁴

Binnen Verdi liggen de Groentypen Sportpark, Stadspark en Corridor. In dit rapport is waar relevant de Hoofdgroenstructuur benoemd.

⁴ <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/ruimte-economie/ruimte-duurzaamheid/hoofdgroenstructuur/>

Figuur 2.1 Ligging Verdi en Hoofdgroenstructuur Amsterdam (Verdi: rode kader).

Foto 2.1 Het Boeierspad (rechts) en Hoofdgroenstructuur (links) aan de zuidrand van Verdi.

3 De ontwikkeling van Verdi

3.1 Visie op de ontwikkeling van Zuidas

De onderstaand beschrijving is overgenomen uit "*Plan voor een groene Zuidas*" (gemeente Amsterdam, 18 December 2017a).

Zuidas

Zuidas is een uniek deel van Amsterdam met internationale allure. Zuidas is nog niet af, de komende 15 jaar komen er vele duizenden nieuwe woningen en bewoners bij en ook het aantal kantoren en voorzieningen blijft groeien.

Het behouden en versterken van de kwaliteit van wonen en werken in een groeiende en verdichtende Zuidas is een belangrijke uitdaging. Voor de kwaliteit van leven in een stad speelt groene ruimte een essentiële rol, de behoefte aan bruikbaar en betekenisvol groen neemt in Zuidas toe. De ambitie van Zuidas is flink te investeren in groen, waarbij kwaliteit van cruciaal belang is. Kwaliteit in groen betekent duurzaam groen (met een lange levensduur) en een hoge diversiteit. Zuidas wil dan ook groen met gebruiks-, belevings- en/of toekomstwaarden creëren. Dit maakt Zuidas aantrekkelijk en is pure noodzaak om het klimaatbestendig en gezonder te maken.

Stedelijk landschap

Zuidas kan worden gezien als een (hoogstedelijk) rotslandschap waar nest-, voedsel- en schuilgelegenheden gevonden (of ontworpen) kunnen worden. Er wordt niet voor een specifieke doelsoort ingericht, maar het streven is een goed leefklimaat te maken voor een diversiteit aan plant- en diersoorten. Het water en de overgang met het land zijn belangrijke plekken voor plant en dier. Water zorgt ook voor verkoeling op warme dagen (hittestress). Aantrekkelijk en slim ontworpen water trekt alle vormen van leven en kan de identiteit van een plek versterken.

Stedelijk groen

Zuidas ligt tussen het metropolitane landschap, dat bestaat uit het Amsterdamse Bos, de Amstelscheg en het toekomstige landschap op de daken van de snelweg (A10) en het station Amsterdam Zuid, dat het groene hart van Zuidas gaat vormen. Het stadsgroen wordt gevormd door de stadsparken, begraafplaatsen en sportvelden. Veelal in zichzelf gekeerde eilanden, omringd door water. De sportvelden worden vaak als 'minder' groen gezien vanwege het kunstgras, maar zijn wel heel belangrijk vanwege het intensieve gebruik. Het buurtgroen zijn kleinere (groene) plekken zoals pleinen, pocketparks, stadstuinen en wadi's. Het zijn als het ware verlengstukken van de huiskamer van bewoners en een belangrijke plek voor ontmoeting. De kleinste schaal kavel is heel veelzijdig: kavels bestaan uit gevels, daken, balkons, (binnen)tuinen etc. waar veel kansen liggen voor biodiversiteit en (collectief) gebruik.

Verdi

Verdi is de plek waar het landschap en de stad elkaar ontmoeten. De plek waar sport en recreatie hand in hand gaan met wonen en werken. Om dit te verwezenlijken is het van belang om sport en recreatie in het groen en op het water te versterken en landschappelijk in te passen. Door in te zetten op verbinden, verdichten en vergroenen, ontstaat er een interessante plek voor heel Amsterdam.

Nader te verkennen:

- Vergroenen bestaande en nieuwe kavels
- Aansluiting van bebouwing op de openbare ruimte (inclusief verblijf- en speelplekken)
- Toegankelijke openbare oevers aan de Nieuwe Meer
- Betere/nieuwe langzaam verkeersverbindingen door het gebied heen
- Groene scheg (via langzaamverkeer route) verbinden met centrum Amsterdam
- Betekenis van plek als metropolitaan park
- Rondje om de Nieuwe Meer voor hardlopen/fietsen
- Sportas route
- Waterstructuur zichtbaar maken (zuidelijk deel)
- Sport integreren in parklandschap (noordelijk deel) • (recreatieve) voorzieningen

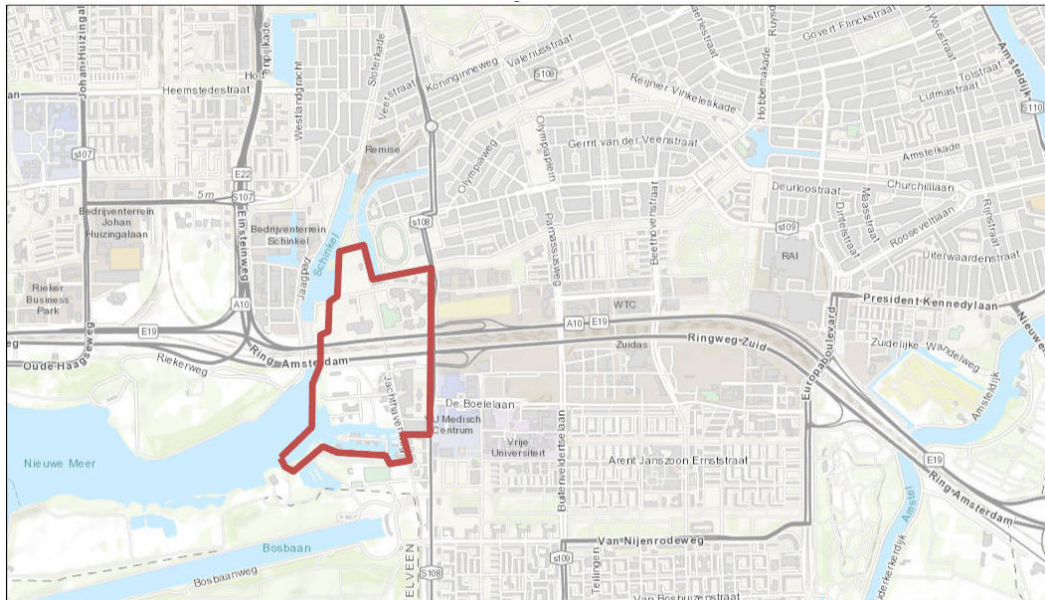
3.2 Beschrijving plangebied

Verdi is het westelijk deel van Zuidas (figuur 3.1). Het bestaat uit kantoren, sportfaciliteiten, groen en een jachthavengebied met veel waterpartijen. Aan de zuidkant grenst Verdi aan het Amsterdamse Bos met het tenniscomplex Amstelpark.

Het gebied wordt doorsneden door de A10. Aan de westzijde wordt het begrenst door de Schinkel en het Nieuwe Meer. Direct ten noorden van de A10 ligt de sluis met een jachthaven. De begrenzing vormt hier de Jachthavenweg en het IJsbaanpad. Verdi beslaat hier het Park Schinkeleilanden met het tenniscomplex bij het Frans Ottenstadion en de voetbalvelden van Arsenal met atletiekbaan. Aan de oostzijde ligt de bebouwing van Spirit, Burgerweeshuis, de Van Detschool en Tripolis. De Van Detschool en Tripolis worden mogelijk gerenoveerd dan wel gesloopt ten behoeve van de ontwikkeling van woningen.

Ten zuiden van de A10 liggen kantoren, waaronder het Infinity gebouw, langs het Skûtsjespad en de Jachthavenweg, het Waterleidingterrein en MeerParc. Langs de Jachthavenweg loopt het oude tramlijntje vanaf Amstelveen tot ten noorden van het Olympisch Stadion. Het is een grotendeels aaneengesloten groenstrook die aansluit op het Amsterdamse Bos. Ten westen van de Jachthavenweg liggen kantoren, deels omgeven door water (foto 3.1). Aan de zuidkant ligt hier een oud Elsenbosje, een groter aaneengesloten oppervlak bos binnen Verdi. Ten westen hiervan ligt het Jachthavengebied dat grenst aan het Nieuwe Meer.

Delen van het groen in Verdi zoals het Elsenbosje, groen rond de sluis, bij het Damloperspad en aan de westkant van de jachthavens maken deel uit van de Hoofdgroenstructuur (Gemeente Amsterdam, 2017b).

Figuur 3.1 Ligging Verdi te Amsterdam (rood omlijnd).

Foto 3.1 ABN AMRO MeesPierson direct ten zuiden van de A10, Verdi te Amsterdam.

4. Betekenis van Verdi voor beschermde soorten planten en dieren

4.1 Natuurwaarden van Verdi

De grotere aaneengesloten oppervlakten groen binnen Verdi liggen ten noorden van de A10 rond de westkant van het Frans Ottenstadion, ten zuiden van de A10 rond het Damloperspad, Punterpad en Jollenpad en het Elsenbosje.

Het Frans Ottenstadion maakt deel uit van de Hoofdgroenstructuur (groentype Sportpark). Rond het stadion en de tennisvelden ligt een waterpartij, de oevers zijn beplant met bomen. De noordelijke watergang is aan de westzijde smal en sterk beschaduwd, aan de oostzijde breed en open. In de westelijke watergang liggen kleine beboste eilanden (foto 4.1), de met bomen beplante oever sluit aan op de met bomen beplante taluds van de A10. De groenzone langs de sluis is in de HGS aangegeven als Corridor.

Foto 4.1 Water langs de Jachthavenweg ten westen van Frans Ottenstadion, Verdi te Amsterdam.

Het Punterpad en Jollenpad hebben dicht beboste bermen en het Damloperspad is aan beide zijden beplant met een bomenrij (foto 4.2). Het Damloperspad is in de HGS aangegeven als Corridor, de westpunt van Jollenpad heeft groentype Stadspark. Het groen langs deze paden sluit direct aan op het Elsenbosje (foto 4.3, HGS groentype

Stadspark). Ander groen van betekenis vormt het Cor van Rossumplantsoen, een elsenbosje met grasland langs het water aan het einde van het Tjotterspad (foto 4.4, HGS groentype Stadspark). De zuidrand van Verdi wordt gevormd door het Boeierspad. Dit pad loopt langs een dicht beboste groenstrook met els, es en wilg die de noordrand van het Amsterdamse Bos vormt en in de HGS is aangegeven als groentype Stadspark.

Foto 4.2 Damloperspad met waterpartij, Verdi te Amsterdam.

De natuurwaarden van Verdi zullen met name worden bepaald door de combinatie van brede waterpartijen met opgaand groen. De wateren in Verdi hebben vooral betekenis voor vis. Een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie is vrijwel afwezig. De meeste oevers zijn beplant met bomen en struiken. De smalle watergangen zijn daardoor sterk beschaduwd. Een smalle strook oeverbegroeiing is onder andere aanwezig langs het Damloperspad (foto 4.2) en het brede waterdeel ten noorden van het Frans Ottenstadion. Plaatselijk is een kleine stukje rietland aanwezig, zoals langs een kantoor aan de Jachthavenweg.

De combinatie brede wateren met een opgaande begroeiing maken de wateren geschikt als jachtgebied voor vleermuizen. De dichte begroeiing zal vooral betekenis hebben voor broedvogels van stedelijk groen en kleine zoogdieren (zie § 4.2 en § 4.3). Langs de oude tramlijn liggen vindplaatsen van rode lijstsoorten als kamgras, ruige leeuwentand en stijve ogentroost (NDFF) die een indicatie geven van kruidenrijkere groeiplaatsen. Een kruidenrijke bermbegroeiing komt met name in het zuidelijk deel van de oude tramlijn voor (foto 4.5).

Foto 4.3 Het Elsenbosje met waterpartij, Verdi te Amsterdam.

Foto 4.4 Het Cor van Rossumplantsoen aan het Tjotterspad, Verdi te Amsterdam.

Foto 4.5 De oude tramlijn Amsterdam - Amersfoort, Verdi te Amsterdam.

4.2 Betekenis voor beschermde soorten

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Dichte bosjes zoals het Elsenbosje kunnen van betekenis zijn voor broedvogels met een jaarrond beschermd nest (foto 4.3). Naast het Elsenbosje zijn diverse plekken met rustig dicht en opgaand groen aanwezig, zoals langs het Jollenpad en Punterpad.

Er zijn geen broedgevallen bekend van soorten als buizerd, sperwer en boomvalk die regelmatig in stedelijk groen broeden (NDFF). Boomvalk en sperwer zijn bekend van het Kenniskwartier met oude broedgevallen in opgaande beplanting langs de A10. Van Verdi zijn geen recente waarnemingen van boomvalk bekend. Buizerd en sperwer zijn waargenomen maar worden vooral gezien aan de zuidrand van het Nieuwe Meer. Ook van uilen als ransuil en bosuil zijn geen recente broedgevallen uit Verdi bekend.

Dit neemt niet weg dat in Verdi naast het Elsenbosje diverse plekken met dichte beplanting heeft waar weinig mensen komen die in potentie geschikt zijn als broedlocatie voor de genoemde soorten.

Uit de wijken rondom Verdi zijn waarnemingen bekend van huismus en gierzwaluw, beide gebouw-bewonende soorten. Binnen Verdi zijn beide soorten niet of nauwelijks waargenomen (NDFF). De kantoren in het gebied en Burgerweeshuis hebben platte daken en zijn niet of nauwelijks geschikt als nestlocatie (foto 4.6).

Het stedelijk groen in Verdi is geschikt als broedgebied voor algemene broedvogels van parken en ander stedelijk groen. Verdi is rijk aan water en in het gebied komen watervogels voor als wilde eend, meerkoet, waterhoen en fuut. Een groot deel van de oevers is in gebruik als jachthaven en heeft een beperkte betekenis voor watervogels. Ten westen van het Frans Ottenstadion en rond het Damloperspad en Elsenbosje zijn grote lengten aan oevers geschikt als broedlocatie voor watervogels (foto 4.1, 4.3).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

De combinatie van wateren met beplanting langs de oevers, zoals dit aanwezig is langs de Jachthavenweg ten westen van het Frans Ottenstadion en rond het Damloperspad en het Elsenbosje, vormen geschikte jachtplakken voor vleermuizen. Recente waarnemingen zijn vooral bekend van gewone dwergvleermuis langs de noordkant van de A10. Het is niet uitgesloten dat de dieren verblijfplaatsen hebben in bebouwing die binnen Verdi ligt, zoals Tripolis of het Burgerweeshuis (foto 4.2). Verblijfplaatsen zullen ook aanwezig zijn in de woonwijken ten oosten van de Amstelveenseweg. De kantoorcomplexen ten zuiden van de A10 lijken weinig geschikt voor vleermuizen. Ze zijn over het algemeen strak afgewerkt en bevatten geen vanaf de straat zichtbare spleten of holten. Hoewel de kans op verblijfplaatsen klein lijkt, zijn deze niet op voorhand uit te sluiten. Van soorten als watervleermuis, ruige dwergvleermuizen en laatvlieger zijn incidentele waarnemingen bekend (NDFF).

De dubbele bomenrijen - zoals langs het fietspad bij de Jachthavenweg en het Damloperspad - zijn geschikt voor jacht- en vliegroute mits ze deel uitmaken van een doorgaande structuur. Langs de Jachthavenweg is dit niet het geval en is de ondergroei kort, wat het insecten aanbod ter plekke zal beperken (foto 4.2, 4.7).

Het aanbod aan dikke bomen met holtes die geschikt kunnen zijn voor boom-bewonende vleermuizen zoals de ruige dwergvleermuizen en watervleermuis lijkt beperkt. Maar zowel bij het Elsenbosje als besloten plekken in het jachthavengebied, zoals langs het Jollenpad en Punterpad, is de aanwezigheid van geschikte bomen met een verblijfplaats voor vleermuizen niet uit te sluiten.

Beschermingsregime andere soorten

In het Amsterdamse Bos komen soorten voor als eekhoorn, boommarter en bunzing waarvoor binnen de provincie Noord-Holland geen vrijstelling geldt (NDFF). Waarnemingen uit Verdi zijn niet bekend. Voor de eekhoorn is Verdi niet geschikt, opstanden met naaldbomen ontbreken. Boommarter en bunzing hebben een groot leefgebied en kunnen in Verdi jagen of verblijfplaatsen hebben. Ook voor kleine marterachtigen als wezel en hermelijn vormen de bosrijke delen langs de jachthavens en A10 geschikte plekken. Waarnemingen uit Verdi zijn echter niet bekend.

Foto 4.6 *Het Burgerweeshuis ten noorden van de A10, Verdi te Amsterdam.*

Foto 4.7 *Dubbele bomenrij bij fietspad Jachthavenweg, Verdi te Amsterdam.*

In het Amsterdamse Bos komen algemene soorten voor als kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en bastaardkikker (NDFF). Recente waarnemingen van amfibieën uit het waterrijke Verdi zijn echter niet bekend. Tijdens het veldbezoek in mei 2018 was ondanks het gunstige weer nergens geluid van groene kikkers te horen. De meeste wateren in Verdi bevatten nauwelijks oevervegetatie, de oevers langs bosjes zijn begroeid met struiken, plaatselijk is wat riet aanwezig. De kleine watergangen zijn ondiep, vaak sterk beschaduwd en waterplanten zijn nauwelijks aanwezig, alleen op een enkele kopse kant is wat sterrenkroos aanwezig. Ook de grote wateren hebben nauwelijks waterplanten met uitzondering van enkele plekken met gele plomp.

In de huidige situatie is de betekenis van Verdi voor amfibieën zeer beperkt.

Van de ringslang zijn oude waarnemingen bekend van de oeverlanden rond het Nieuwe Meer. Uit Verdi zijn geen waarnemingen bekend. De diverse overhoekjes in Verdi zijn geschikt als onderdeel van ringslang leefgebied, een algehele structuur ontbreekt echter en het voedselaanbod kan beperkt zijn.

Uit de omgeving van Verdi zijn waarnemingen bekend van iepenpage (langs de A10 ten westen van de Schinkel) en knolspirea (park ten oosten van de Amstelveenseweg). Het betreft in beide gevallen een enkele vindplaats op enige afstand van Verdi (NDFF). De iepenpage is een zeldzame soort uit het zuiden en oosten van het land (bron Vlinderstichting), bij knolspirea betreft het geen natuurlijke standplaats (bron verspreidingsatlas.nl).

5 Kansen en risico's voor natuur

5.1 Risico's voor beschermde soorten

Uitgangspunt bij de ontwikkeling van Verdi is dat rust- en verblijfplaatsen die plekken zijn voor een soort die van essentieel belang zijn voor haar levenscyclus en een onmisbaar onderdeel zijn van het habitat⁵. Om negatieve effecten te voorkomen zal de functionaliteit van rust- en verblijfplaatsen gewaarborgd moeten zijn.

Een actueel overzicht van broedvogels, vleermuizen en andere beschermde soorten in Verdi ontbreekt, mogelijke risico's zijn ingeschat op basis van beschikbare gegevens (NDFP) en de kenmerken van het aanwezige groen, water en bebouwing.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Dichte bosjes zoals het Elsenbosje en andere plekken met opgaand groen zoals langs het Jollenpad en Punterpad kunnen van betekenis zijn voor broedvogels met een jaarrond beschermd nest. Het zijn plekken met dichte beplanting waar weinig mensen komen die in potentie geschikt zijn als broedlocatie voor soorten als boomvalk, sperwer en ransuil. Het groen in Verdi is geschikt als broedgebied voor algemene broedvogels van stedelijk groen en langs het water kunnen watervogels als wilde eend, meerkoet, waterhoen en fuut broeden.

Bij werkzaamheden in het groen en langs het water zal in het algemeen rekening moeten worden gehouden met broedende vogels. De dichtere groenstructuren, allen aan de westkant van Verdi gelegen, kunnen bij de ontwikkeling van Verdi zo veel mogelijk worden ontzien door ze op te nemen in de groenstructuur. Het Elsenbosje maakt reeds deel uit van de Hoofdgroenstructuur. De functionaliteit van dit groen voor broedvogels, waaronder soorten van een jaarrond beschermde nestplaats, zal daarmee eenvoudig behouden kunnen blijven.

Het oostelijk deel van Verdi bevat weinig groen en geschikt groen voor vogels met een jaarrond beschermd nest is hier niet aanwezig. De bebouwing is hier weinig geschikt voor soorten als huismus en gierzwaluw. De risico's voor vogels als gevolg van het verdichten van bebouwing lijken hier dan ook zeer beperkt.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

De combinatie van wateren met beplanting langs de oevers in het westelijk deel van Verdi vormen geschikte jachtplekken voor vleermuizen. Ook de hier aanwezige lijnvormige groenstructuren, zoals het fietspad bij de Jachthavenweg en het Damloperspad vormen geschikte jachtplekken. Aantasting van deze jachtplekken kan indirect leiden tot aantasting van verblijfplaatsen in Verdi of in de nabije omgeving van het gebied. De functionaliteit van het groen en water voor vleermuizen kan, zoals bij

⁵ Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC. Final version, February 2007.

vogels, behouden blijven door het op te nemen in de groenstructuur van Verdi. Het Elsenbosje en groen langs het Damloperspad maken reeds deel uit van de Hoofdgroenstructuur.

Bij de sloop, renovatie of transformatie van gebouwen (Tripolis, Burgerweeshuis) zal rekening moeten worden gehouden met mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen. Indien uit onderzoek blijkt dat deze een functie als verblijfplaats hebben kunnen tijdelijke maatregelen nodig zijn en zullen maatregelen in de nieuwbouw nodig zijn om de functionaliteit van verblijfplaatsen voor vleermuizen te behouden.

Beschermingsregime andere soorten

Het is niet uitgesloten dat Verdi betekenis heeft voor boommarter, bunzing en de andere kleine marterachtigen wezel en hermelijn. In het groene westelijk deel komen geschikte biotopen voor die deel uit kunnen maken van het leefgebied van deze soorten. Dit leefgebied zal mede het noordelijke deel van het Amsterdamse Bos beslaan en de oeverlanden langs het Nieuwe Meer.

Aantasting van het groen kan direct leiden tot aantasting van verblijfplaatsen in Verdi, of indirect tot aantasting van verblijfplaatsen in de omliggende groengebieden. De functionaliteit van het groen kan behouden blijven door het op te nemen in de groenstructuur van Verdi. Het Elsenbosje, groen langs het Damloperspad en het groen rond de sluis maken reeds deel uit van de Hoofdgroenstructuur.

Het groen in Verdi zal ook betekenis hebben voor kleine zoogdieren van stedelijk groen, de huidige betekenis van Verdi voor amfibieën lijkt beperkt. Bij kleine zoogdieren en amfibieën betreft het soorten waarvoor in de provincie Noord-Holland een vrijstelling geldt bij het uitvoeren van werk in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Samenvatting

Een actueel overzicht van broedvogels, vleermuizen en andere beschermde soorten in Verdi ontbreekt. Mogelijke risico's bij de ontwikkeling van Verdi liggen met name in het groen- en waterrijke westelijke deel van Verdi en de te slopen bebouwing ten noorden van de A10.

Het Elsenbosje, groen langs het Damloperspad en het groen rond de sluis maken deel uit van de Hoofdgroenstructuur. Door het water en overige groen in het westelijk deel van Verdi inclusief het groen langs de A10 op te nemen in de groenstructuur van Verdi, kan de functionaliteit van het gebied voor vogels, vleermuizen en marterachtigen behouden blijven.

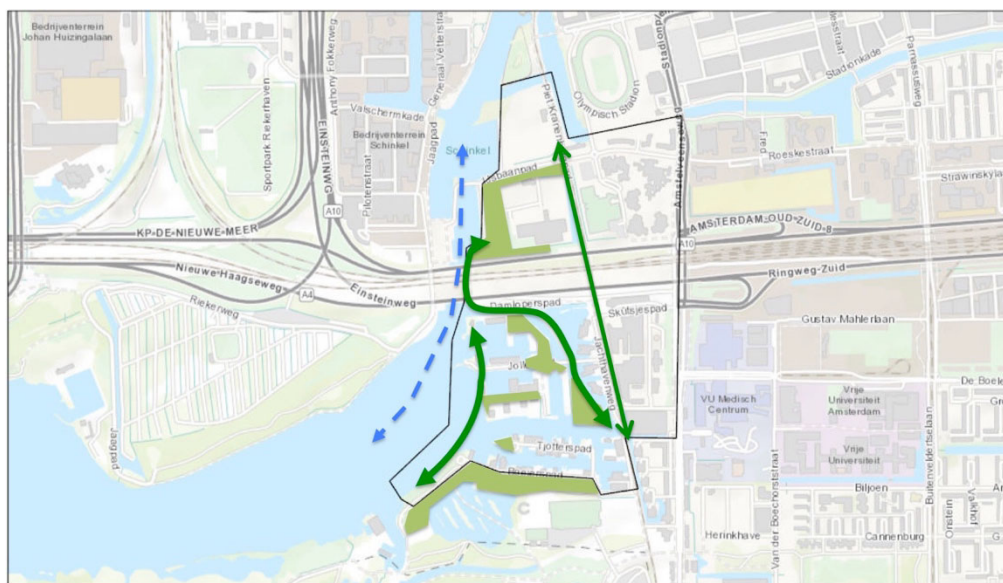
5.2 Kansen voor natuur

De ambitie van Zuidas is flink te investeren in groen om de kwaliteit van de woon- en werkomgeving te verbeteren. Kansen hiervoor liggen in het versterken van de groenstructuur, het ontwikkelen meer natuurlijke oevers en verbeteren van de

algehele waterkwaliteit. Tevens liggen bij de Schinkel en oude tramlijn goede mogelijkheden voor dieren om de A10 te passeren en de verbinding stad-natuur te optimaliseren.

Een samenhangende groenstructuur

Het Elsenbosje, het groen rond de sluis, bij het Damloperspad en aan de westkant van de jachthavens maken deel uit van de Hoofdgroenstructuur. De dubbele bomenrijen - zoals langs het fietspad bij de Jachthavenweg en het Damloperspad - zijn geschikt als jacht- en vliegroute voor vleermuizen. Het groen langs het zuidelijk deel van de oude tramlijn is geschikt als leefgebied voor kleine zoogdieren en onderdeel van het leefgebied van soorten als ringslang en marterachtigen. De betekenis van de natuur kan hier versterkt worden als deze elementen deel uitmaken van een doorgaande groenstructuur die de samenhang binnen de Hoofdgroenstructuur binnen Verdi verbetert. De onderdoorgang van de A10 bij de Nieuwe Meersluis in de Schinkel en bij de oude tramlijn zijn belangrijk voor de samenhang tussen het groen ten noorden en ten zuiden van de rijksweg (figuur 5.1).

Figuur 5.1 Groenstructuur Verdi te Amsterdam en te versterken interne samenhang tussen groen ten noorden en ten zuiden van de A10.

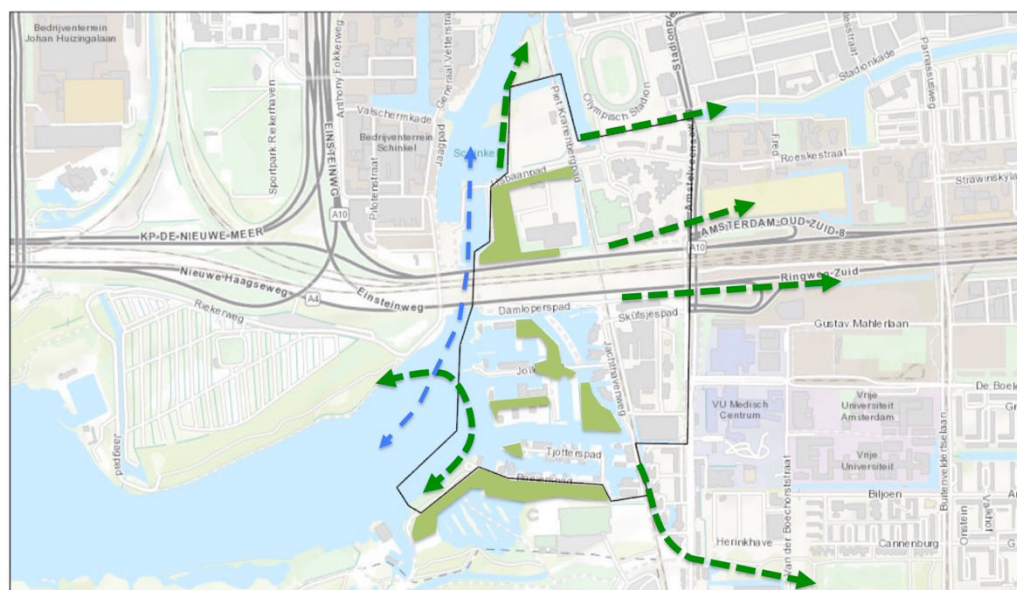
De betekenis van de water- en bosrijke westkant van Verdi voor natuur kan versterkt worden door aanleg van natuurlijke oevers en het verdiepen en vrij zetten van opgaande beplanting van de kleinere watergangen voor meer bezonning. In de visie *Plan voor een groene Zuidas* is als nadere verkenning opgenomen 'Toegankelijke openbare oevers aan de Nieuwe Meer'. In de *Principenota Verdi* is in het kader van vergroenen voorgesteld om op de koppen van het Nieuwe Meer extra land te maken en te onderzoeken of watergebonden voorzieningen herschikt kunnen worden om ruimte voor openbare oever en voorzieningen te realiseren. Dit biedt mogelijkheden voor de ontwikkeling van natuurlijke oevers.

De oostkant van Verdi heeft door de hoge bebouwingsdichtheid weinig groen. Kansen voor natuur en verbetering van het leefklimaat liggen hier bij het inpassen van typisch stedelijk groen zoals groene muren en daken in combinatie met water.

Verbindingen voor natuur naar andere gebieden

De onderdoorgang van de A10 bij de sluis, de sluis zelf en de Schinkel vormen samen een verbinding voor water- en oevergebonden fauna naar de binnenstad, een van de weinig plekken die zowel voor water als land van betekenis is. De sluis en jachthaven zullen de huidige betekenis als verbinding voor natuur beperken.

De eerder genoemde natuurlijke oevers op de koppen van het Nieuwe Meer zullen de samenhang met de Oeverlanden versterken. Andere aandachtspunten met betrekking tot de Hoofdgroenstructuur zijn het groene eilandpark ten noorden van Verdi, de Begraafplaats Buitenveldert ten noorden van de A10 en het Tennispark Buitenveldert en Gijsbrecht van Amstelpark in het zuidoosten. Ook het met bomen beplante zuidtalud van de A10 vormt in potentie een verbinding met groengebieden ten oosten van de Zuidas (figuur 5.2). De Amstelveenseweg vormt een harde grens die uitwisseling met Hoofdgroenstructuur ten oosten van Verdi beperkt.

Figuur 5.2 Groenstructuur Verdi te Amsterdam en te onderzoeken samenhang met de Oeverlanden, het Amsterdamse Bos, Begraafplaats Buitenveldert en andere delen van de Hoofdgroenstructuur.

Overige kansen kunnen liggen bij de herontwikkeling van Meerparc en gebruik van het terrein van het waterleidingbedrijf voor inrichting van stadsnatuur.

5.3 Maatregelen kansen voor natuur

Onderdoorgang A10 – Schinkel - Nieuwe Meersluis

De huidige onderdoorgang is breed en bestaat uit de Schinkel, de Nieuwe Meersluis en aan weerszijde een fietspad met een breed talud. Door de gescheiden rijstroken van

de A10 en het spoor zijn delen van de taluds begroeid en is de onderdoorgang relatief open van karakter. Het gebruik als fietsverbinding zal met name in de avonduren laag zijn. Daarmee is de onderdoorgang geschikt voor medegebruik door amfibieën en terrestrische zoogdieren. Aan de zijde van Verdi is momenteel geen verlichting aanwezig wat gunstig is voor medegebruik door dieren.

De onderdoorgang is aan de westzijde verlicht. Dit kan de betekenis van de ondergang als verbinding voor vleermuizen (zowel over water als land) en andere zoogdieren aan deze zijde beperken.

1. Voor vleermuizen en grondgebonden soorten is het van belang de passage niet te verlichten. Het verder beperken van verstoring door straatverlichting en strooilicht vanaf de A10 en het inrichten een onverharde loopstrook voor dieren op of langs het talud kan de functie van passage verder optimaliseren.

Veldonderzoek naar het huidige gebruik van de onderdoorgang door vleermuizen en grondgebonden soorten zal meer inzicht geven in de wenselijkheid en haalbaarheid van maatregelen.

De Nieuwe Meersluis vormt momenteel de enige verbinding tussen Nieuwe Meer en de stadswateren. Een schutsluis vormt geen onoverkomelijke barrière voor watergebonden fauna, passage van vis is mogelijk.

2. Een aangepast sluisbeheer kan de passage mogelijkheden verbeteren (Witteveen+Bos, 2012; Kemper, 2007).

Op de kaart *Ecologische passages en structuur* is de sluis aangegeven als knelpunt Zu01 met vispassage als oplossing. Hiermee is een verdere optimalisatie van de passage mogelijk.

Onderdoorgang A10 – oude tramlijn

Op de kaart *Ecologische passages en structuur* is de onderdoorgang aangegeven als knelpunt Zu26, gerealiseerd voor amfibieën, kleine zoogdieren, reptielen en vleermuizen. De onderdoorgang maakt deel uit van de lijnvormige verbinding met bomenlanen over het Piet Kranenbergpad en de Jachthavenweg, een potentiële vliegroute voor vleermuizen.

3. Voor gebruik door vleermuizen is het van belang dat de vliegroute onverlicht is of een vleermuisvriendelijke verlichting wordt toegepast⁶.

De omgeving van de onderdoorgang wordt momenteel opnieuw ingericht. De route bestaat uit jonge bomen met intensief beheerde grazige bermen.

4. Een kruidenrijke bermbegroeiing met een goede aansluiting op de onderdoorgang kan het gebruik van deze passage optimaliseren.

Veldonderzoek naar het huidige gebruik van de onderdoorgang door vleermuizen en grondgebonden soorten zal inzicht geven in de wenselijkheid en haalbaarheid van maatregelen.

⁶ <https://www.rijkswaterstaat.nl/wegen/wegbeheer/natuur-en-milieu/verbinden-natuurgebieden/vleermuisvriendelijke-verlichting/>

Samenhang groene kernen binnen Verdi

De interne groenstructuur is weergegeven in figuur 5.1. Maatregelen om deze te versterken sluiten aan op de maatregelen bij de beide onderdoorgangen van de A10. Het Piet Kranenbergpad met spoorlijn en de watergang langs Frans Ottenstadion vormt een geschikte vliegroute voor vleermuizen en grondgebonden soorten (foto 5.1). Een goede aansluiting van deze route op de onderdoorgang en het oude tramspoor en de Jachthavenweg ten zuiden van de A10 maken een verbinding mogelijk die doorloopt tot in het Amsterdamse Bos.

5. Voor een goed functionerende verbinding is het van belang het oude tramspoor en de Jachthavenweg ten zuiden van de A10 te voorzien van een kruidenrijke bermbegroeiing.

Het Elsenbosje, het groen rond de sluis, bij het Damloperspad en aan de westkant van de jachthavens maken deel uit van de Hoofdgroenstructuur en vormen met het groen rond het Punterpad en Jollenpad de groenstructuur van Verdi.

6. Door waar mogelijk de oevers te voorzien van een natuurvriendelijke oeverinrichting met meer ruimte voor een water- en oevervegetatie kan de relatie groen en water versterkt worden.
7. Door aanleg van nieuwe oevers, zoals onder andere gepland op de koppen van het Nieuwe Meer, zal de relatie groen en water versterkt worden.
8. Door het stimuleren van een begroeiing met waterplanten in de brede wateren die niet door boten gebruikt worden zal de relatie groen en water versterkt worden en kan de betekenis van deze wateren voor aquatische soorten worden verbeterd..
9. Door het plaatselijk vrijzetten van de sloten langs het Jollenpad en Boeierspad kan de betekenis van deze sloten voor aquatische soorten worden verbeterd (foto 2.1 en 5.2).

Foto 5.1 *Het Piet Kranenbergpad met spoorlijn en de watergang langs Frans Ottenstadion vormt een geschikte vliegroute voor vleermuizen.*

Foto 5.2 Sloot langs Jollenpad met plaatselijke kruidenberm, het grootste deel van de sloten is sterk beschaduwd.

Herontwikkeling oostelijk deel

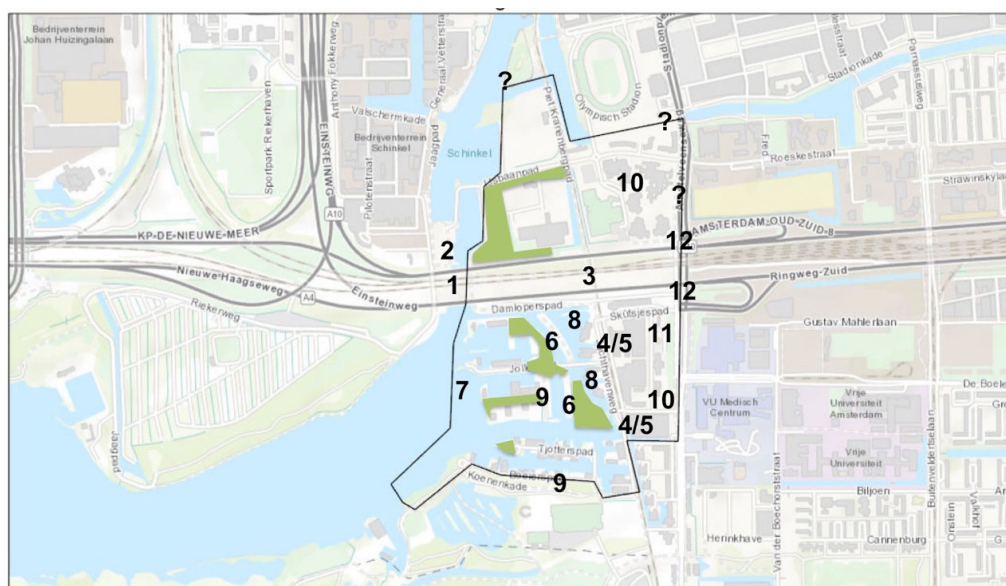
10. De herontwikkeling in het noordoostelijke kwadrant en herontwikkeling van Meerparc in de zuidoostelijk deel bieden mogelijkheden voor natuurinclusief bouwen.
11. Het terrein van het waterleidingbedrijf biedt mogelijkheden voor natuur, bij extensivering van het gazonbeheer. Door de plaatselijke aanplant van bloemdragende struiken ontstaat meer dekking voor dieren en biedt samen met kruidenrijk grasland mogelijkheden voor insecten.

Samenhang groen buiten Verdi

Kansen om de samenhang met groen buiten Verdi te versterken liggen met name bij herinrichting in de oostelijke kwadranten. Het betreft verbinding met de begraafplaats en met het Zuider Amstelkanaal. Langs het kanaal staan aan weerszijde hoog opgaande bomen tot aan de Amstelveenseweg. Ter hoogte van het stadion is nauwelijks begroeiing aanwezig. De bermen langs de A10 vormen aaneengesloten dichtbegroeide groenstroken die onderbroken wordt door kruisende wegen en op- en afritten.

12. Bij de herinrichting van de A10 kunnen begroeide loopstroken bovenlangs het kunstwerk een bijdrage leveren aan een doorgaande verbinding tussen de groene taluds. Voor op- en afritten is dit met faunatunnels mogelijk.

Op de kaart *Ecologische passages en structuur* is de locatie ten zuidoosten van Verdi bij de Amstelveenseweg aangegeven als knelpunt Zu05 en Zu06. De weg is hier een knelpunt voor amfibieën, kleine zoogdieren en boom-bewonende zoogdieren. In 2013 is een 'Eekhoornbrug' aangelegd, in 2017 is onder de Amstelveenseweg een faunapassage aangelegd. Voor Verdi biedt de zone met de oude tramlijn en Jachthavenweg een mogelijke verbinding die via de aangelegde voorzieningen uitwisseling met het Gijsbrecht van Amstelpark mogelijk maakt. De hierboven genoemde maatregelen om de interne groenstructuur te versterken zullen hier mede invulling aangeven.

Figuur 5.3 Locaties van de beschreven maatregelen ten behoeven van de kansen voor natuur in Verdi (nummering zie tekst).

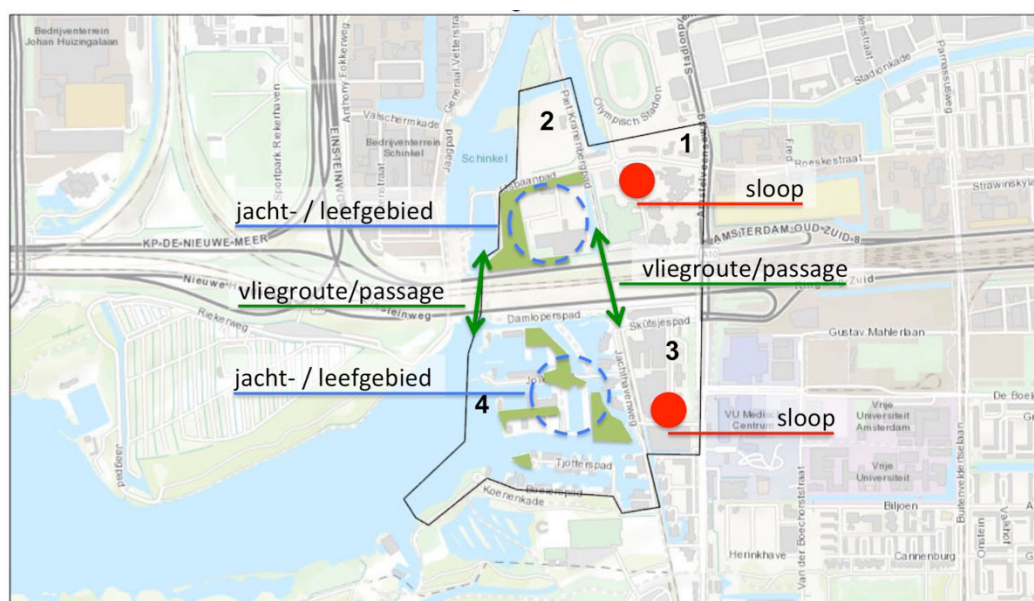
5.4 Aanbevelingen onderzoek

Natuuronderzoek t.b.v. het MER

In het kader van het MER is voor Verdi een actueel overzicht nodig van broedvogels met een jaarrond beschermd nest, locaties met verblijfplaatsen en andere essentiële functies voor vleermuizen en de concrete betekenis van het gebied voor boommarter, bunzing, wezel en hermelijn. Voor de marterachtigen gaat het om het vaststellen van Verdi als leefgebied, onderzoek naar concrete verblijfplaatsen wordt weinig zinvol geacht (zie kader). De figuren 5.4 en 5.5 geven een overzicht van de benodigde onderzoeken.

Onderzoek MER	Kwadrant	Planning*
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	2, 4	2019
Gebouw-bewonende vleermuizen (i.h.k.v. sloop)	1, 3	(2018 -) 2019
Boom-bewonende vleermuizen (i.h.k.v. kap)	2, 4	(2018 -) 2019
Vleermuizen passage A10 – Schinkel	2, 4	(2018 -) 2019
Vleermuizen passage A10 – oude tramlijn	2, 4	(2018 -) 2019
Marterachtigen (leefgebied)	2, 4	(2018 -) 2019

* Uitgangspunt voor de planning is dat onderzoeken op zijn vroegst in het najaar 2018 worden opgestart en doorlopen tot in eerste helft van 2019.

Figuur 5.4 De in het kader van het MER en haalbaarheid kansen voor natuur benodigde vleermuisonderzoeken voor Verdi.

Natuuronderzoek haalbaarheid kansen natuur

In paragraaf 5.2 zijn de kansen voor versterking van de natuur in Verdi beschreven. Dit is gedaan op basis van een inschatting van de huidige aanwezige natuurwaarden. Om de haalbaarheid van maatregelen vast te stellen is meer inzicht in de concrete natuurwaarden gewenst. Dit betreft met name de concrete betekenis van het groen en de waterpartijen voor de natuur in Verdi. Het gaat daarbij om vragen als:

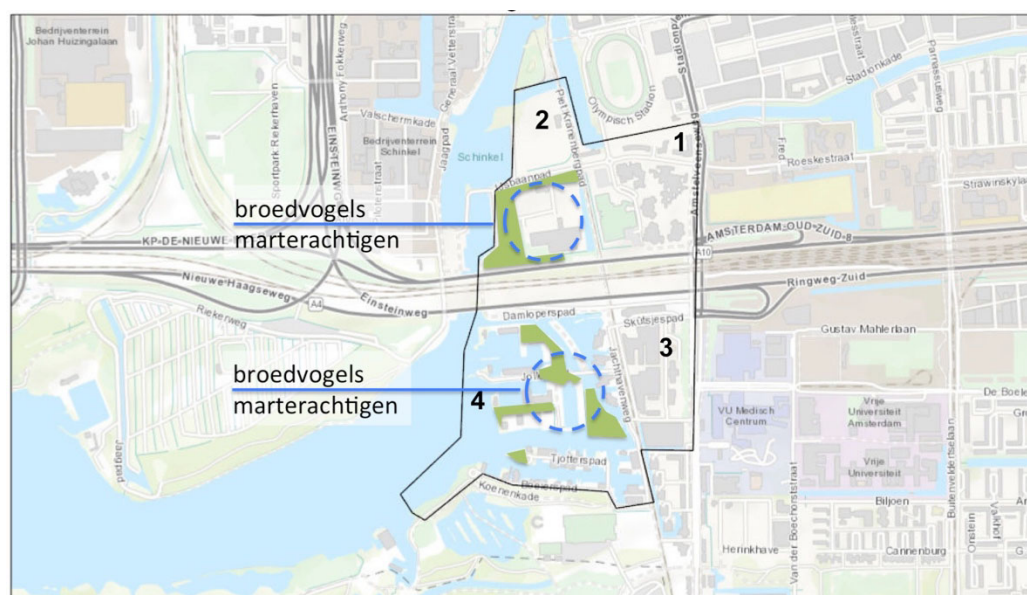
- Welke groenelementen hebben momenteel een belangrijke betekenis voor broedvogels?
- Waar liggen jachtgebieden en vliegroules voor vleermuizen binnen Verdi? Zijn er relaties met groengebieden en verblijfplaatsen buiten Verdi? Hebben de beide onderdoorgangen onder de A10 een functie als vleermuispassage?
- Maakt Verdi deel uit van het leefgebied van marterachtigen?

De onderzoeken in het kader van het MER naar broedvogels met een jaarrond beschermd nest, vleermuizen en marterachtigen zullen een belangrijke bijdrage leveren aan de informatie over de huidige natuurwaarden. Andere hiaten betreffen met

name de overige broedvogels en de functies van Verdi als onderdeel van het leefgebied voor vleermuizen (naast verblijfplaatsen ook jachtgebied en vliegroutes).

Aanvullen onderzoek natuurwaarden	Kwadrant	Planning*
Broedvogels	2, 4	2019
Verblijfplaatsen vleermuizen	1, 2, 3, 4	(2018 -) 2019
Vleermuizen: jachtgebied en vliegroutes	2, 4	(2018 -) 2019

* Uitgangspunt voor de planning is dat onderzoeken op zijn vroegst in het najaar 2018 worden opgestart en doorlopen tot in eerste helft van 2019.

Figuur 5.5 De in het kader van het MER en haalbaarheid kansen voor natuur benodigde onderzoeken naar de betekenis van groengebieden in Verdi voor broedvogels en marterachtigen.

6 Literatuur

- Gemeente Amsterdam, 2017a. Plan voor een groene Zuidas (gemeente Amsterdam, 18 December 2017).
- Gemeente Amsterdam, 2017b. Principenota Verdi (gemeente Amsterdam, 14 November 2017).
- Kemper, J.H. 2007. Onderzoek naar vismigratie door de Noordersluis en de vispassage te IJmuiden, 2007. VisAdvies BV, Utrecht. projectnr VA2007_17. 18 pag.
- Witteveen+Bos, 2012. Verzamelopdracht ecologie onderdeel B: visvriendelijk sluisbeheer. Rapport Witteveen+Bos, Deventer.